

אמר ליה רב ענן: מאי עבדתך?

אמר ליה: דינא אית לי! ולא קביל מיניה!

אמר ליה רב ענן: פסילנא לך לדינא.

אמר ליה: דינא דמר — לא בעינא. איני רוצה להתדיין לפניך, אבל קבולי לקביל מר ממני את הסל עם הדגים הקטנים, דלא למנען ועל ימנע ממני מר מאקרובי בכורים, ממצות הקרבת ביכורים שאקיים בנתינה זאת

אמר ליה רב ענן: קבולי — לא בעינן דאיקביל ללא סיבה. אבל השתא, עתה דאמרת לי טעמא — מקבילנא.

שדריה שלח רב ענן את האדם הזה לקמיה דרב נחמן, שידון אותו, והכי שלח ליה במכתב שנתן בידו אל רב ענו: נירייניה מר להאי גברא, דאנא היות ואני, ענן — פסילנא ליה לדינא.

אמר רב נחמן כשקבל את המכתב: מדשלח לי רב ענן הכי, שמע מינה קריביה קרובו של רב ענן הוא, ולכן הוא פסול לדונו, ועלי לכבדו, כי בכך יתכבד רב ענן.

הוה קאים דינא דיתמי היה עומד לדיון דין של יתומים נגד בעל דינם, קמיה דרב נחמן.

אמר רב נחמן: האי, המצוה לכבד תלמידי קו-א חכמים, היא מצות עשה, וגם האי, המצוה לדון לפי סדר הקדימה את היתומים, שנאמר "ושפטם צדק", גם היא מצות עשה.⁽¹⁾

דתניא: [מלכים ב ד] "ואיש בא מבעל שלישה, ויבא לאלישע, איש האלהים, לחם בכורים עשרים לחם שעורים. וכרמל בצקלונו".

וכי אלישע — אוכל בכורים הוה? והרי הוא לא היה כהן אלא היה משבט גד!⁽³⁾

אלא, לומר לך, שכל המביא דורון לתלמיד חכם — כאילו מקריב בכורים.

מהפסוק [הבא אחריו] שאין להקדים ולדון דין אשר בא מאוחר לפני דין שבא לפניו, וכאן בא הדין של היתומים ראשון. [ועיין ברש"ש שציין לדברי רש"י במסכת שבועות דף ל].

ועיין בדברי החזון איש [ח"מ ד א] שה"צדק" שב"משפט צדק", שנצטוינו עליו בתורה ["בצדק תשפוט", "צדק צדק תרדוף"], משמעותו צדק בהנהגת המשפט.

ולכן, על אף שחייב הנתבע לבוא בעצמו לדין ואינו יכול לשלוח בא כח שייצג אותו, כי מענהו של הנתבע לתביעה הוא "גורם עיקרי לברר את האמת, ואת פרטי המאורעות לאמתתן", ויש לחיוב לחקור את הנתבע עצמו משום "משפט צדק", בכל זאת, מי שתורתו אומנתו, או נשים נכבדות, שאין זה מכבודם

3. רש"י. והוכיח זאת מדברי הגמרא במסכת פסחים שאלישע היה בנו של שפט אשר בספר דברי הימים הוא מתייחס לשבט גד.

והתוס' כתבו שאין צורך לומר שלא היה כהן, אלא אפילו אם היה כהן הוא לא היה יכול לאכול בכורים, לפי שאלישע היה בשומרון, ואילו הביכורים אינם נאכלים אלא בירושלים.

והביאו התוס' בשם סדר אליהו זוטא, שלמד מכאן שהמביא אוכל לתלמידי חכמים, בכל מקומות מושבותיהם, הרי הוא כמביא ביכורים לירושלים.

1. עיין במהרש"א שהקשה כיצד יש ללמוד מפסוק זה שצריך להקדים את דין היתום? ומביא המהרש"א שבמסכת סנהדרין לומדים